

Adalékok a szegénység szubkultúrájához – Egy pedagógiai és társadalomtudományi nézőpontú kutatás alapvetései

GYÖRFFY MIKLÓS JÓZSEF

Bevezetés

A ma világában, a XXI. század felgyorsult napjaiban az emberek és a társadalom változása, fejlődése mellett egy sokkal számottevőbb változás is előtérbe került: az informatika és az azt kiszolgáló eszköz- és szolgáltatásrendszer fejlődése. Az egész olyan rohamos léptekkel fejlődik, hogy egyes jóslások szerint hamarosan elérjük azt a küszöböt, amit a jelenlegi technológiai eljárások nem képesek átlépni.

Az eszközrendszer mellett – azzal tulajdonképpen párhuzamban – olyan változások következtek be a köznapi életben, a szociális érintkezésben, illetve annak színtereiben, valamint az információszerzési lehetőségekben, az infokommunikációban, amelyek nemcsak a szociális kapcsolatainkhoz, hanem a tudáshoz való viszonyunkat (vagy a tudásról alkotott képünket) is végérvényesen megváltoztatták, így a fenti területek összekapcsolásával tulajdonképpen a digitális társadalom problémaköre vetül elénk.

Úgy, ahogy a társadalmi rétegek között is különbségek vannak, ugyanúgy az információhoz, tudáshoz való hozzáférésben is megjelenik ez a kvázi Máté-effektus (lásd később). Ezzel nyilvánvalóvá válik a hozzáférési szakadék, amely munkám egyik alapvető fogalma, problémája. A következőkben közelebbről is megvizsgálom a hozzáférők rétegeit, lehetőségeit, amely által megfogalmazhatóvá válik egy hipotézis.

Ezt a hipotézist igazolandó a dolgozat során megvizsgálom a hazai internetkutatásokat, így áttekintést kapunk az eddigi kutatási területekről, eredményekről, mind európai, mind magyarországi viszonylatban. Ez fontos a téma további elemeinek kibontásához.

Ezt követően a tanulmány a digitális törésvonal (használói-szakadék, hozzáférési-szakadék) fogalmáról, és a társadalmi rétegek általános helyzetéről ad képet, különösképp betekintést enged a számítógép-, internethasználat, információszerzés, és felhasználás köreibe, majd specifikusan a rétegekülönbségeket vizsgálom meg. Ez azért fontos, mert a hozzáférés a társadalmi státusszal egyetemben változik. Ugyanígy különbség figyelhető meg a felhasználás módjában is. A magasabb társadalmi rétegek tagjai feltehetően céltudatos stratégiával használják az infokommunikációs-csatornákat, ahol a majdani egzisztencia élhetőbbé tétele is fontos szerepet játszik.

A technikai háttér, a különböző eszközök, platformok jelenlétének vizsgálata a háztartásokban, a szocializáció színterein is meghatározó. Itt figyelembe kell venni azt is, hogy az informatikai rendszerek az elkövetkezendő években (évtizedekben) érhetik el csúcspontjukat. Ez azt

jelenti, hogy a fizika törvényei miatt nem (vagy csak kis mértékben) lesznek elérhető teljesítménynövelések. Ezt azért tartom fontosnak kiemelni, mert lehet, hogy rövid időn belül technológiai ugrás következik be, amely – ha bekövetkezik – ismételten és alapvetően fogja megváltoztatni a hozzáférés lehetőségeit. A szegregált rétegek a digitális élet útvesztőjében csak késéssel jutnak a korszerű technológiákhoz, valamint közel sem biztos, hogy ki tudják használni a rendszer nyújtotta kapacitást.

A digitális írástudás, mint kompetencia fontos részét képezi az internetkutatásoknak, így munkámban is foglalkozom a kérdéskörrel. A hagyományos írástudással összefüggő jelenség persze komplexebb, eltérő jellegű, mint a papíralapú befogadás. Itt arról van szó, hogy a különböző műveltségi területek egymásra épülnek és a hagyományos műveltséget kiegészíti az információs-sztrádán való eligazodás. Tehát a digitális írástudás nem pusztán egy befogadói-értelmezői hagyomány, hanem egy komplex gondolkodási rendszer, egy információ kereső-feldolgozó struktúra. Ezzel a témakörrel kapcsolódik össze a digitális analfabetizmus fogalma is, így egyértelmű, hogy ez a rész is szorosan kapcsolódik a kijelölt területekhez.

Jelen munkában a taglalt témakörök mellett a kutatáshoz kapcsolódó kérdéscsoportok is bemutatásra kerülnek, hogy azok mellé megfelelő magyarázat kerülhessen. Ahhoz viszont, hogy a hipotézist értelmezni lehessen, a téma alapjainak felvázolása történik meg először.

A hazai internetkutatások vizsgált aspektusai, eredményei

Az internet elterjedésével egyidősek az internetkutatások is, amelyek a vizsgálati szempontok sokaságát vonultatják fel: az internet-penetrációtól kezdve, a felhasználás színterein át, egészen a használat egyes minőségéig.

Az internetkorszak a kétezres évekkel vette kezdetét igazán, amely egyből felvetette a társadalom rétegeinek hozzáférési lehetőségeit. Ehhez is készültek különböző kutatások, amelyek irányvonalakat, stratégiákat próbáltak meghatározni. A TÁRKI gyorsjelentésében¹ is megfigyelhető már különbség a mobiltelefon-használók között is: mind generációs, mind pedig társadalmi rétegződés szintjén.

Ebben az időszakban még nem volt jelentős tábora a számítógép-használóknak. Ez abból a szempontból nem is csoda, hogy az előző évtized elején a számítógépek teljesítménye töredéke volt a mai gépek teljesítményének, illetve az ár/érték arány is kedvezőtlenebb volt. A jelentésben kimutatták, hogy a 15–29 éves korosztály mintegy 40%-a számítógép-használó. Elsősorban tanulásra, információszerzésre használják. Fontos tény, hogy a PC-hez való hozzájutást nagyban befolyásolja az anyagi helyzet, illetve az oktatási intézmény típusa is. Az internethasználat itt még nem jelentős. Pontosabban

¹ TÁRKI 2001, 32.

csak a felsőbb társadalmi rétegek kiváltsága, hiszen maga az eszköz, de a szolgáltatás ára is igen magas volt ebben az időszakban. Feltehetőleg itt kezdődik el az a (digitális) társadalmi szétválás, a hátrányos helyzet megteremtődése, amely napjainkra az alsóbb társadalmi rétegek széles körét érinti: *„Ez a helyzet, amely újratermeli és megerősíti a fiatalok közti esélyegyenlőtlenségeket, rövid időn belül nem változhat meg önmagától. [...] Akik még mindig nem rendelkeznek vezetékes, sem mobiltelefonnal, azok számára ez egy újabb olyan eszköz, illetve lehetőség hiánya, amely a lemaradásukat tovább fokozza. Összességében megállapítható, hogy a szélesan értelmezett informatikához, és az abból fakadó előnyökhöz való hozzáférés ma Magyarországon az ifjú generáció számára nem egyformán elérhető, ami a fiatalok közötti új keletű esélyegyenlőtlenség egyik fő forrása is lehet.”*²

A 2004-ben elkészült jelentésben már külön fejezetet kapott az információs társadalom, ebben külön kiemelve a számítógép- és internethasználat. Az információs társadalommal kapcsolatban, magyarországi viszonylatban már itt kimutatták, hogy Európa többi részével ellentétben nálunk sokkal erősebben megfigyelhető az idősebb generációk perifériára szorulása. Ellentétben az előbbivel, az eddigi használók ismeretei tovább bővültek, digitális írástudásuk javult, az internet nyújtotta szolgáltatások köre pedig tovább bővült.

Az internethasználók köre jelentősen bővült a 2000-es évvel összevetve: míg akkor csupán a háztartások 9%-ban volt internet, addig ez 2004-ben már 24%, tehát közel háromszorosa az előző méréshez képest. Ez a fejlődés azonban nem fedi le azt a hozzáférési réteget, amely rendelkezik a szolgáltatások eléréséhez szükséges eszközökkel: *„Megfigyelhető a technológiaváltás (pl. nagy sáv szélességű hálózatok használata iskolában, otthon), az internet egyéni erőforrásokat növelő szolgáltatásai, alkalmazásai felé történő elmozdulás (pl. a tranzakciós szolgáltatások használata). Mindez arra hívja fel a szakemberek és a döntéshozók figyelmét, hogy a »digitális megosztottság« nem hogy csökkenne, inkább tovább mélyül hazánkban.”*³

Az internethasználattal kapcsolatosan elmondható, hogy a vizsgált mintában a fiatalok mintegy 59%-a használta az internetet havi rendszerességgel, de ez az adat régióként változik: mint sok egyéb – például oktatási – probléma kapcsán is kimutatható, itt is megjelenik a főváros-vidék ellentét. Míg a fővárosban a fiatalok 74, addig a vidéki fiatalok csupán 47%-a használta a világhálót a kétezres évek elején, de pozitívumként szerepeljen, hogy az előző vizsgálat óta nőtt az otthonról internetező aránya, ami az internet-penetráció gyorsulására utalhat.

Az információszerzés kapcsán ki kell emelni, hogy sokan vannak azok, akik nem az internetre támaszkodva szerzik meg a mindennapi tájékozottsághoz szükséges információkat, hanem egyéb forrásokat használnak fel ahhoz.

² TÁRKI 2001, 34.

³ TÁRKI 2005, 42.

A 2008-as jelentés⁴ ennél is tovább megy és az információs társadalom mellett a médiafogyasztást is vizsgálja. Ebben az időszakban a magyar fiatalok mintegy 84%-a számítógép-használó, amely az előző évekhez képest szintén javulást mutat. Az elmúlt évek kutatásai után most először kerül fókuszba a nem-használók csoportja, azoké, akiket digitális írástudatlanként is aposztrofál a kutatás, amelyet a következőképp fejt ki: „A sem számítógépet, sem pedig internetet nem használók, azaz a digitálisan írástudatlanok csoportjainak meghatározásában – más kutatások eredményeivel összhangban – a fiatal korosztályok esetében is az életkor, az iskolai végzettség, a gazdasági aktivitás, és kisebb mértékben a településtípus a meghatározóak.”⁵ A fogalmat Bernát Anikó és Fábián Zoltán felbontották összetevőire (ABC csoport), hogy jobban láthatóvá váljon a hozzá tartozó csoport: „Az A csoportba a rendszeres internethasználók kerültek, akiket a digitális írástudásban »élenjáró«, rendszeresen, azaz legalább hetente internetezők alkotnak: 2006-ban a felnőtt lakosság negyede (27%), azaz 2 231 000 fő tartozott ide. A B csoportba soroltuk azokat a számítógép-használókat, akik nem rendszeres internethasználók; őket nevezhetjük »felzárkózóknak«. A felnőtt lakosság 17%-ára jellemző ez, ami a teljes népességre vetítve 1 368 000 főt jelent. A C csoport a számítógépet nem használókból áll, őket nevezhetjük a digitálisan írástudatlan, »lemaradó« csoportnak, akik a lakosság több mint felét (56%), azaz 4 543 000 főt tesznek ki. Az internethasználók aránya kismértékben, de fokozatosan nőtt a 2000-es években: míg 2001-ben még csak minden hetedik, addig 2006-ban már több mint minden negyedik felnőtt használt internetet, azaz digitálisan írástudónak minősült.”⁶

Továbbá az adatok alapján az is elmondható, hogy az internetpenetráció növekedésével egyetemben növekszik a digitális írástudatlanok száma is: az egyre korosodó generációk hozzáférése, internethasználata nem követi a világháló terjedésének hazai ütemét.

A szolgáltatások tekintetében elmondható, hogy ez idő tájt az elektronikus üzenetek (e-mail) használata, az SMS-küldés és a csetelés szerepel a dobogós helyeken, de ezek mellett a felfutóban lévő közösségi oldalak is nagy százalékban kerülnek a látogatott oldalak közé. Ezek a szolgáltatások tipikusan kapcsolattartásra szolgálnak, így talán érdemes volna közelebbről is megvizsgálni, hogy milyen céllal használják ezeket a szolgáltatásokat a felhasználók. Úgy gondolom, itt is fontos volna részekre bontani az adatokat, mert nem mindegy, hogy e fenti szolgáltatásokat formális vagy családi, magánéleti célból keresik fel a netezők. Erre az aspektusra a kutatási adatok nem keresnek választ, de a kérdés mindenképp releváns a dolgozat témájával: az előnyszerzés, információhoz való hozzájutás érdekében meg lehet (meg kell)

⁴ TÁRKI 2009, 83.

⁵ TÁRKI 2009, 84.

⁶ BERNÁT – FÁBIÁN 2008, 68.

határozni a célokat is. Ehhez viszont tudnunk kell, hogy egy adott szolgáltatás milyen minőségben, azaz mire használható fel.

A 2012-es év digitális trendjeit vizsgáló kutatás⁷ szerint a technológiák egyik meghatározó eszköze lesz a *Social TV*, azaz a közösségi hálózatok és a televízió integrálása, amely meghatározó szerephez juthat az információszerzés kapcsán. Továbbá a kereskedelem és az internetes megosztás (eszköz-függetlenné válás⁸) is a szociális (közösségi) csatornák felé orientálódik. Az eszközbeli megosztottság így már nemcsak a számítógépre terjed ki, hanem egy háztartás egyéb elektronikai cikkeire⁹ is: nem pusztán arról van szó, hogy egyes szolgáltatások kikerülnek a számítógépes világból, hanem inkább az a tendencia figyelhető meg, hogy a számítógépes platform a szolgáltatással együtt integrálódik egy eddig szokványos funkcióval rendelkező készülékbe (például okostévé, okostelefon). Látható, hogy a fenti előrejelzésben leírt szolgáltatások mind olyan eszközigénnyel rendelkeznek, amelyekhez a létminimumot valamelyest meghaladó kereset nem biztosíthatja a hozzájutást.

Bár csupán a hazai internetkutatások közül néhány került bemutatásra, az azokban vizsgált területek, és az azokban felgyűjtött, elemzett adatok jól mutatják, hogy a társadalmi szakadék ollószerűen nyílik szét, emberek csoportjait vágva el a közös, hozzáférhető tudás megszerzésétől, folyamatosan újratermelve önmagát: az összetett társadalmi rendszer egyik hátrányteremtő eleme, amely a szegénységet kvázi örökölhetővé teszi a szociális-gazdasági és eszközbeli-információs színtereken is. Ezzel elértünk ahhoz a ponthoz, ahol a rendszer elemeként definiálni kell a szegénység fogalmát, annak típusait, hogy jobban megérthessük, miért és hogyan kapcsolódnak az eddigi internetkutatások eredményei a téma alapvetéseibe.

A szegénység szubkultúrája

Ahogy az előző részben az internetkutatások kapcsán előkerültek a főbb altémák, úgy a következőkben kifejthető a hipotézis, amely a következőképpen hangzik:

A szegregált társadalmi rétegek követő jellegű internet-hozzáférési (információ-hozzáférési) lehetőségei hátrányosan befolyásolhatják a használók kompetenciáinak (kommunikációs-nyelvi, digitális) fejlődését, amely kihatással lehet a munkaerő-piaci, ezáltal pedig a társadalmi státuszra is.

A hipotézisben megfogalmazottak szerint tehát az alsóbb társadalmi rétegek nem vagy csupán korlátozottan, követő jelleggel férnek hozzá egy adott

⁷ MILLWARD BROWN 2012, Digitális előrejelzés:

http://www.millwardbrown.com/Libraries/MB_Articles_Downloads/12_Digital_Predictions_for_2012_Millward-Brown.sflb.ashx (2014.01.27. 10:27).

⁸ Az eszköz független szoftverek fogalmával kapcsolatosan lásd:

<http://pcforum.hu/szotar/?term=eszk%F6zf%FCggetlen> (2014.01.27. 11:05).

⁹ Egy „okostévé” ára 2012-ben 100.000 forint fölötti árra taksálható.

eszközhöz vagy szolgáltatáshoz. Ez azt jelenti, hogy egy adott időpontban trendként a piacon lévő szolgáltatás (például szélessávú internet) vagy termék (például okostelefon) csak hónapokkal, évekkel később kerül az adott társadalmi réteg felhasználóihoz. Ezek a termékek addigra már elavulttá válnak: nem aknázhatóak ki a fejlettebb szolgáltatások, amely így gátolja a hozzáférést is.

Ahhoz, hogy a téma kapcsán továbbléphessünk, fontos bevezetni és kibontani két fogalmat: a szegénység szubkultúráját és a Máté-effektust.

A szegénység szubkultúrájának definiálása előtt meg kell határozni, honnan, hogyan közelítünk a fogalom felé. Részeire bontva a fogalmat először is nézzük meg, hogyan értelmezhető a szegénység. A szociológiában különböző módokon definiálható a fogalom¹⁰:

- Objektív szegénység: *„Amennyiben nagyjából megjelölhető és mérhető, hogy különböző társadalmi gyakorlatok tekintetében melyek a szokásos, elfogadott szintek vagy körülmények, akkor ezen szintekhez és körülményekhez képest milyen az egyén vagy család helyzete.”*
- Szubjektív szegénység: *„A társadalmi szükségletek [...] között a vizsgálatot végző kutató saját értékeivel terhelt az a választás, hogy ezen gyakorlatok és szükségletek közül mi az, amit annyira fontosnak tart, hogy az ezekhez képest való lemaradást, a tevékenységekből vagy szükséglet-kielégítésből való kiszorulást társadalmi problémának tekinti.”*
- Abszolút szegénység: *„Abszolút szintnek nevezzük azon szegénységi küszöböket, amelyek kialakításánál nem veszik figyelembe, hogy hogyan alakul a források teljes eloszlása az adott társadalomban. Még ez utóbbi esetben is többféle közelítés lehetséges.”*
- Relatív szegénység: *„A relatív szegénység vagy depriváltság utóbbi értelmezése tehát a társadalmi egyenlőtlenség egy aspektusa, ami nem csak az egyenlőtlenség tényét, hanem mértékét is figyelembe veszi. Bármilyen magas legyen az abszolút jövedelmi szint, életszintvonal stb. egy országban, jelentős jövedelemszórás esetén akár nagyobb csoportok is kiszorulhatnak társadalmilag fontosnak tekinthető gyakorlatból vagy szükséglet-kielégítésekéből.”*
- Létfelmentés: *„Olyan értékösszeg, amely biztosítja, a folyamatos életvitellel kapcsolatos, szerény, a társadalom fejlettségének megfelelő konvencionálisan alapvetőnek minősülő szükségletek kielégítését.”¹¹*

A fogalmak bemutatásán keresztül érzékelhetővé válik, hogy nem egy dichotómia mentén felosztva jelenik meg a szegénység, hanem fokozataiban egy skálára vetítve a társadalomtudomány vizsgálatának célkeresztjében. Az

¹⁰ FERGE 1985, 30–33.

¹¹ <http://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/idoszaki/letmin/letmin11.pdf> (2014.01.27. 11:25).

információ-hozzáférésben való korlátozottság, az információ-szegénység fogalma is tehát ezen fogalmak tartalmi elemei köré csoportosul. Ha be kellene sorolni, úgy gondolom, hogy a relatív szegénység fogalma fedné le kielégítő mértékben, azzal a kitételrel, hogy amíg a jövedelmi viszonyokon és családi háttéren változtatni igen nehéz, addig az intézményes oktatásban részt vevő alsó társadalmi rétegek gyerekei a pedagógiailag hozzáadott érték által többlettudásra tehetnek szert, ami által csökkenthető lehet a lemaradás, a társadalmi különbség.

A következő fogalom a szubkultúra. „*Legelterjedtebb használatában a szubkultúra egy olyan csoport megkülönböztető normáira, értékeire, hiedelmeire és életstílusára utal, amely elhatárolódott más csoportoktól, s attól a nagyobb kulturális és normatív rendszertől, melynek része.*”¹² Ennek bevezetésével válik érthetővé az alcím is: a szegénység szubkultúrája, hiszen minden elem adott ahhoz, hogy a fogalmat a keretekhez mérten, annak minden szükséges elemével összekapcsolva lássuk. Így tehát azon társadalmi rétegek és kapcsolataik, jövedelmi viszonyaik; a szegénység, illetve fokozatai és a szubkultúra építőkövei állnak a fókuszban, amelyek olyan hátránnyal, hátrányokkal rendelkeznek a többséghez képest, ami már nem orvosolható egyszerű kompenzatórikus eszközökkel. A hátránykompenzáláshoz komplex és többrétű megoldásra van szükség, mégpedig integratív szemlélet mentén.

Ahhoz, hogy a fenti hátrányokhoz kapcsolható rétegekülönbségeket megértsük, a fogalmi rendszerbe kell kapcsolnia a szociológiában közismert és könnyen magyarázható fogalmat, a Máté-effektust: „*Mindannak ugyanis, akinek van, még adnak, hogy bővelkedjék; akinek pedig nincsen, attól még azt is elveszik, amije van.*”¹³ Azaz, a társadalmi olló szétnyílik, és ez a digitális társadalomra is vonatkozik: a szakadék mélyülésével egyre jobban kizáródnak egyes rétegek az előnyszerzésre alkalmas forrásokból vagy alapvetően meg sem tudják közelíteni azokat, hiszen a rengeteg felsorolt ok (szociális helyzet, jövedelmi viszonyok stb.) közül több vagy akár mind fennállhat náluk.

Hogy jobban megismerhessük a rétegekülönbségeket, a fogalmi hálóba kell építeni a digitális szocializáció és a digitális inklúzió, valamint kirekesztődés definícióit. Előbbi a szocializációval egyetemben zajlik, de színtere az online valóság. A szocializáció fogalmáról a Pedagógiai Lexikon a következőképpen ír: „*a szocializáció az egyén beilleszkedése a társadalomba; a társadalom életében való hatékony részvételhez szükséges szabályok, normák, cselekvési modellek, magatartásformák elsajátítása.*”¹⁴ Felmerül a kérdés, hogy a világhálón zajló folyamatokhoz történő hozzáférésre, az alapvető szolgáltatásrendszer használatának elsajátítására, tehát az arra való szocializációra mennyire igaz a fenti definíció. Amennyiben a digitális

¹² TAYLOR 2002, 361.

¹³ MÁTÉ 25:29.

¹⁴ PED. LEX. IV. 1979, 185–186.

társadalom alapvetéseit vizsgáljuk, úgy elmondható, hogy annak minden része önálló szabályrendszer (szabályrendszerek) szerint működik, így ezen szabályok megtanulásához igenis szükség van arra, hogy az egyén a hatékony részvételhez interiorizálja a szükséges cselekvésmódokat, magatartásformákat. Képzeljük csak el, hogy egy Z generációs¹⁵ fiatal életéből kimaradnak például a közösségi hálózatokkal kapcsolatos ismeretek, élmények¹⁶ vagy egyszerűen nem használhat otthon számítógépet (ennek szintén számos oka lehet). Ebben az esetben nem csak az digitális szocializáció hátrányait kerüli ki a szülő, az előnyeit sem élvezi: nem minden interneten töltött idő felesleges vagy játékidő, hanem a személyes fejlődésre, a kulturális (kapcsolati) tőke gyarapításának lehetősége is.

A Bourdieu-féle¹⁷ tőkefogalmak közül a társadalmi tőke is idekapcsolható fogalom. Ennek magyarázata, hogy a szociális médián keresztül megnövekedhet a felhasználható / kiaknázható kapcsolatok száma, ami ez egyén előny szerzését, érdekérvényesítését segítheti, de ahhoz, hogy ezt az érvényesülést jobban megérthessük, be kell vezetni a digitális és szociális inklúzió és kirekesztődés fogalmait, mert a kirekesztődés – érintse az bármelyik területet is – olyan hátrányokat generál, amelyek a tőkefogalmak mentén is érzékelhetővé válnak.

Tóth Zsuzsanna munkájában a szociális inklúzió és kirekesztődés kapcsán azt mondja, hogy „a társadalmi egyenlőtlenségnek számos oka lehet. Ezek között találni a gazdasági tényezőket (pl. többszörös depriváció az anyagi források hiánya miatt, vagyis szegénység), társadalmi tényezőket (pl. társadalmi kapcsolatok meggyengülése vagy megszakadása) és kulturális tényezőket (pl. a bőrszín, kor, faji hovatartozás, vallási alapon vagy nemi hovatartozás alapján való hátrányos megkülönböztetés, előítélet). A gazdasági, társadalmi és kulturális okokon túl társadalmi egyenlőtlenséget idézhet elő és erősíthet fel különféle szubjektív tényező is (melyek a mentális vagy lelki problémákkal küzdő embereknél mutatkoznak meg, például a szégyenérzet). Ide tartozik még például az »önromboló« viselkedés (különböző devianciákra kell itt gondolni, mint a drogfüggőség, az alkoholizmus, illetve a prostitúció, melyek könnyen hajléktalansághoz vezetnek) és térbeli faktorok (például az átstrukturálással lépést tartani nem tudó városrészek, ipari övezetek, szegény térségek, kerületek, ahol az egyén sorsa nagyban a térség sorsától függ).”¹⁸

¹⁵ Tagjai az 1995–2012 között születettek.

¹⁶ A közösségi hálózatokra való regisztráció legtöbb esetben életkorhoz kötött (13–14 év vagy afölött), ugyanakkor a rendszerben valótlán adatok is megadhatók, így ez a korlát megkerülhető.

A regisztrációra vonatkozó életkori korlátozásról:

<https://www.facebook.com/help/210644045634222> (2014.01.27. 11:55),

http://hvg.hu/tudomany/20120522_facebook_13_ev_alatt (2014.01.27. 11:55).

¹⁷ BOURDIEU 1980, 2–3.

¹⁸ TÓTH 2008, 149.

A digitális kirekesztődés fogalmát egyszerűbb a digitális esélyegyenlőség felől megközelíteni, amely szerint a kifejezés „*a hozzáférés és a használat valamennyi tényezője tekintetében a viszonylag kiegyenlített hozzáférés mindenki számára megvalósuló biztosítását fejezi ki. A digitális esélyegyenlőség megteremtése egyfelől megakadályozza, hogy a több dimenzió mentén létrejött, többszörösen összetett hátrányos helyzetekre ne rakódjon rá egy újabb dimenzió, a számítógép- és internethasználat területén tapasztalható különbségek ne növeljék a társadalmi kirekesztést.*”¹⁹

Véleményem szerint a szegénység kapcsán fontos még közelebről megvizsgálni, hogy az adott ország vagy esetünkben csoport tagjai hogyan gondolkodnak a jövőt illetően: tudnak-e, akarnak-e tervezni; megtehetik-e egyáltalán, hogy a jövőjükre vonatkozóan terveket készítsenek? Ebből fakadóan tehát a jövőorientáció fogalma, jelenségek köre relevánsan kapcsolódik a témához. Hofstede és Hofstede kétféle orientációról beszél:²⁰

Az egyik a rövid távú orientáció, amely röviden és tömören könnyebb út; gyors siker a munka fejében, és a pénz bőkezű kezelése; a hagyományok tisztelete, és a társadalmi normák követése a státusszal összefüggésben; a külsőségek ápolása („*az arc megőrzése*”), míg a másik, a hosszú távú orientáció, a kitartás és hosszas erőfeszítés a siker eléréséhez. A takarékoság és a források beosztása; a körülmények tisztelete, és az egyén alkalmazkodása ahhoz; alárendelődés a célnak; a külsőségek helyett a szegényérzet a hangsúlyos.

Az orientáció kérdése véleményem szerint igen fontos, mert a családi működés alapvetéseit, a gyermeknevelés következetes szabályait életvitelszerűen kell meghatározni, hogy azok majd később modellként szolgálhassanak a saját családot alapító gyermekek számára. A fontosság például abban rejlik, hogy a hosszú távú orientációval rendelkező nemzetek, családok megtanítyják gyerekeiknek, hogy a nagyobb jutalom a nagyobb kivárással érhető el: tehát a szegényebb társadalmi rétegek megengedő-jutalmazó nevelésével szemben ők előrelátóan és konzekvensen tanítanak és jutalmaznak, nem pedig mintegy inger-válasz szintjén adják a célt lezáró jutalmat.

Ezzel a fogalmi hálóval összekapcsolva könnyebben érthetővé és láthatóvá válik az, hogy a minta²¹ függvényében az adatokat két, egymástól eltérő, ám mégis összefüggő egységként elemezhetjük. A háttér adatok felhasználásával levonható következtetéseket a következő két rész tartalmazza.

¹⁹ KISS 2007, 84.

²⁰ HOFSTEDE – HOFSTEDE 2005, 260–295.

²¹ A kutatáshoz szükséges mintát egyszerű véletlen választással a szegedi iskolákból jelöljük ki: a célcsoport a szakiskolák tanulói, a kontrollcsoport pedig a szegedi elitgimnáziumok tanulói. Ugyanakkor a kutatás másik célcsoportját a vizsgált diákok szülei vagy azokkal megegyező szocioökonomiai státuszú (SES) csoport adhatja.

A téma pedagógiai relevanciája

Mivel az internethasználat láthatóan igen széles körben elterjedt, így megvizsgálható az is, hogy az iskola falai közt, az oktatási folyamatban hol helyezkedik el. Vannak-e olyan eszközök, szolgáltatások, amelyek szükségesek egy diák mindennapi iskolai működéséhez vagy segíthetik azt? Hogyan történik az információkeresés a netvilágban, és hogyan zajlott a szótárak, lexikonok korában? Milyen hatásokkal kell számolni egy olyan társadalmi réteg oktatásával kapcsolatban, amelyik alapvetően korlátozott lehetőségekkel rendelkezik az információ-hozzáféréshez?

A fenti kérdések megválaszolásán keresztül megpróbálok rövid összefoglalást adni arról, hogy lehet-e, kell-e hátrányokkal számolni egy szegregált társadalmi réteg oktatása kapcsán, illetve amennyiben kell, milyen és milyen fokú hátránnyal kell számolni. Előbb azonban felsorolásszerűen említést teszek a kérdéscsoportokról.

A kutatáshoz készített kérdőívbe a következő kérdéscsoportok kerültek bele:

- Társadalmi különbségek vizsgálata (szülők életkora, iskolai végzettsége, jövedelmi viszonyai stb.).²²
- Digitális törésvonal vizsgálata (információ-szegények és információ-gazdagok).
- Technikai szakadék: az eszközbeli különbségek vizsgálata:
 - Milyen internetelésre alkalmas eszközökkel rendelkezik a háztartás? (személyi számítógép, hordozható számítógép, táblagép, okostelefon, stb.)
 - Milyen kondíciójú az adott eszköz? (mikor vagy milyen állapotban vásárolt)
 - Mely eszközökből van sajátja a tanulónak?
- Használók és nem-használók, a felhasználóvá válás (felhasználóvá szocializálódás) a különböző iskolatípusokban (Továbbá a minta függvényében vizsgálható, hogy a vidék-város ellentét aspektusában releváns-e a kérdés.).
- A fenti kérdéskörön belül vizsgálható, hogy:
 - Milyen a felhasználás minősége (előnyszerzés vagy szórakozás)?
 - Megjelennek-e elektronikus platformok a tanórán (internethasználat, digitális tábla stb.)?
 - Megjelenik-e az internethasználat egyéb intézményes, iskolai keretek között (együttműködés /pl. számítógéppel segített tanulás/, közösségi hálózatok, kapcsolattartás /pl. üzenetküldés/, stb.)?

²² A háttérkérdőívvel, család háttérindexszel kapcsolatosan lásd:

http://www.oktatas.hu/koznevels/meresek/kompetenciameres/alt_leiras (2014.01.27. 12:40).

- A felsoroltakon kívül megjelennek a digitális írástudással kapcsolatos kérdések is (digitális kompetencia és felhasználói ismeretek).

Az összegyűjtött adatokhoz kapcsolódóan vizsgálhatóvá válik tehát, hogy egy adott intézményen, csoporton vagy a mintán belüli egyedek milyen tudással rendelkeznek a különböző információszolgáltató platformok használatáról, illetve milyen eszközökkel rendelkeznek ténylegesen. Az eszköz- és szolgáltatáshasználat szintjének felmérése azért lehet fontos, mert az iskolai élet, a könyvtárhelyezés, a közigazgatás szolgáltatásai, stb. sorában egyre több olyan szerepel, amelyet a felhasználónak egyedül kell megismernie, használatba vennie, mindenféle útmutató dacára. Ahhoz viszont, hogy érdemben átlássuk e rendszerek működését, ismernünk kell az alapvetéseket.

Ezt a kérdést könnyebb körüljárni egy olyan generáció tekintetében, akinek az élete már át van szöve ezekkel a hálózatokkal, de természetesen figyelembe kell venni azt is, hogy senki nem használja ugyanúgy, és nem mindenki használja ugyanarra a célra a rendelkezésére álló forrásokat. Ebből pedig következhet az, hogy a felhasználás minősége megváltozik, több részre szakad. Két markáns rész emelhető ki: az előnyszerzés, illetve a szórakozás. Azért nagyon fontos megvizsgálni a felhasználás célját, mert azt össze tudjuk vetni a családi háttérrel, illetve a tanulási tevékenységgel, ezzel összefüggésben pedig a digitális kompetenciák, a digitális írástudás fejlettségével²³: a fiatal generációk széles köre fér hozzá az online világhoz, így róluk inkább elmondható, hogy a digitális kompetencia terén kisebb a lemaradásuk az őket megelőző generációkénál, ugyanakkor esetükben – véleményem szerint a digitális kompetencia részeként – felbukkan a tudatosság (médiatudatosság) kérdése is, hiszen sokan közülük a nap nagyobb részében jelen vannak online. Meg kell tehát vizsgálni, hogy ők maguk milyen információkat tárnak a nyilvánosság elé saját személyükkel kapcsolatban. Ez azért fontos, mert a személyes adatok illetéktelen kezekbe kerülve visszaélésekre adnak lehetőséget, ami pedig egyértelműen az információ-használat rovására történik. Felmerülhet a kérdés, hogy valóban szükség van-e a témához kapcsolódóan ezt a fajta tudatosságot vizsgálni, de a rendszer részeként nem hagyható figyelmen kívül a működés szabályaihoz való alkalmazkodás: ebben a tekintetben nemcsak az kiemelten fontos, hogy hozzáférést nyerjen az adott felhasználó a szükséges adatokhoz, hanem az is, hogy biztosítani tudja saját adatainak védelmét (például azért, hogy ne szenvedjen gazdasági kárt).

A családi és intézményes nevelés keretei közt tehát meg kell tanítani a gyerekeknek (diákoknak), hogy a tudatos felhasználás milyen előnyökkel járhat saját előrejutásuk kapcsán. Olyan gyakorlatokat kell keresni, amelyek a

²³ Bár a kérdőív specifikusan nem vizsgálja a digitális írástudást, egyes kérdésekre adott válaszok elemzésével mégis kinyerhetők információk annak fejlettségéről, hogy egy következő kutatásban átfogó vizsgálat keretei közé lehessen szorítani azt.

mindennapi pedagógiai munkában anélkül használhatóak, hogy markáns változtatásokat kellene alkalmazni a rendszerben.

A téma társadalomtudományi relevanciája

Az oktatási színterekről kilépve, azoktól eltávolodva már egy más aspektust kell közelebbről megvizsgálnunk ahhoz, hogy láthassuk, hogy az iskolai hiátus a digitális kompetenciák terén tetten érhető-e, illetve meg kell vizsgálni azoknak a rétegeknek az internethez, információszerzéshez való viszonyát, akik még az internetkorszak robbanása előtt szocializálódtak, akik életének nem volt szerves része a világháló. Továbbá érdemes figyelmet szentelni a munkaerőpiaci esélyeknek is, azaz, befolyásolja-e a hozzáférés a gazdasági előrejutást. Amennyiben pedig befolyásolja, melyek azok a tényezők, amelyeket figyelembe kell venni.

Elsőként fontosnak tartom közelebbről is megnézni, kik is azok, akik ebbe a csoportba tartoznak: azokról van szó, akik az '50-es, '60-as és '70-es években születtek, hiszen ők a '90-es évekre már befejezték középfokú tanulmányaikat, életüknek nem vált olyan részévé a számítógépes világ, mint a következő generációknak, vagy az új évezred fiataljainak. A kutatáshoz kapcsolható kérdések itt részben más aspektusból vizsgálják a témát:

- Digitális törésvonal vizsgálata (információ-szegények és információ-gazdagok).
- Technikai szakadék: az eszközbeli különbségek vizsgálata:
 - Milyen internetelésre alkalmas eszközökkel rendelkezik a háztartás? (személyi számítógép, hordozható számítógép, táblagép, okostelefon, stb.)
 - Milyen kondíciójú az adott eszköz? (mikor vagy milyen állapotban vásárolt)
- Használók és nem-használók, a felhasználóvá válás (felhasználóvá kényszerülés) a gazdasági előnyszerzés fényében (Továbbá a minta függvényében vizsgálható, hogy a vidék-város ellentét aspektusában releváns-e a kérdés.).
- A fenti kérdéskörön belül vizsgálható, hogy:
 - Milyen a felhasználás minősége (előnyszerzés vagy szórakozás)?
 - Megjelennek-e, illetve hogyan jelennek meg az elektronikus platformok az álláskeresés, információszerzés folyamatában?
- Szintén megjelennek a digitális írástudással kapcsolatos kérdések (digitális kompetencia és felhasználói ismeretek).

A korábban leírt fogalom, a jövőorientáció ebben a részben nagyobb hangsúlyt kap, hiszen a szocializáció elsődleges színtere, az otthoni környezet, illetve a családi nevelés meghatározza, hogyan fogunk viselkedni, vélekedni bizonyos dolgokkal kapcsolatosan a jövőben, valamint a család gazdasági

helyzete igen sok dolgot determinál a felnőttkori lehetőségekkel kapcsolatosan. A pénz nagyon sok mindent meghatározhat, így például azt is, hogy egy gyerek melyik iskolába fog járni, milyen otthoni tanulási és szabadidős lehetőségei vannak, de emellett ugyanilyen fontos, hogy mennyire kap támogatást szüleitől, testvéreitől: legyen szó az önállóvá váláshoz szükséges keretek megteremtéséről vagy a napi házi feladat elkészítéséről. Amikor egy sem-sem szituáció áll fenn a családban, azaz a szülők sem tudásukkal, sem pedig tőkével nem tudnak hozzájárulni az esélyteremtéshez, úgy a rendelkezésre álló keretek beszűkülnek, a jövőbeli esélyek csökkennek, mert az információhoz (tudáshoz) való hozzáférés több oldalról is korlátozott.

Ez a korlátozottság nem pusztán az iskolai előrejutás hátrányos körülményeiben, de a család előrejutásának nehézségeiben is tetten érhető. Ha tisztában vagyunk azzal, hogy milyen mechanizmusok működtetik a munkaerőpiacot, akkor azt is tudjuk, hogy a sikeres önmenedzsmenethez fejlett és jól használható ismeretekkel kell rendelkezünk a számítógépes világgal kapcsolatban: értenünk kell az információkereséshez, illetve a hagyományos szövegértés-szövegalkotás terén is megfelelő szinten kell lenni ahhoz, hogy egy állás pályázatot tartalmi és formai előírásainak megfelelően adhassunk be. Itt pedig felmerülnek a következő kérdések:

- Az eddig nem-használó vagy bizonyos esetekben használóvá kényszerülő emberek hogyan vagy honnan fogják megtanulni a virtuális világ rendszereinek használatát, elsajátítani a megfelelő jártasságot, tudatosságot?
- Pontosán mely elemek tartoznak a digitális írástudáshoz, illetve azokat hogyan tehetjük számszerűen mérhetővé?
- Érdekes aspektusa lehet a vizsgálatnak, hogy a családban élő gyermekek ismeretei²⁴ mennyire épülnek be szüleik számítógépes ismereteibe. Beépülnek-e egyáltalán, ha pedig beépülnek, hogyan tudjuk mérhetővé, számszerű adatokká tenni azokat?

Látszik tehát, hogy a témához kapcsolódóan igen széles körben találunk vizsgálat tárgyává tehető területeket, amelyek segítségével aztán kijelölhetővé válnak a fejlesztendő területek és az esetleges további vizsgálatok problémakörei.

²⁴ Azokban a szegény, alacsony társadalmi rétegben elhelyezkedő családoknál, ahol a tudás nem érték, és az iskola inkább a gyermekmegőrzés funkciójával bír, nem ritka, hogy a háztartások a gyerekeken keresztül tesznek szert könyvekre, de sok esetben így sem található például könyvespolc a lakásokban.

Összegzés

A fent vizsgált témakörökből – ha csak alapvetéseket láttatva is – látszik, hogy az új évezred vitathatatlan technikai, ezen felül társadalmi változásokat hozott, amelyek alapvetően változtatták meg a tárgyi környezetet felül a szociális kapcsolatokat, a mindennapi szokásokat, a tudáshoz való hozzáállásunkat, mindent egybevetve tehát a szocializációnkat. Ez természetesen egy támadható kijelentés, de a dolgozatnak nem célja, hogy a média, a technikai fejlődés / változás szocializációs hatásait közelebbről vizsgálja.

Továbbá vitathatatlan, hogy olyan rendszereket használunk a mindennapokba építve, amelyeknek nem ismerjük minden részletét (gyakran még az alapvető funkciók használata is nehézséget okoz), ez pedig egy támadási felületet jelent, illetve számottevően befolyásolhatja a felhasználás minőségét.

Az elmúlt közel másfél évtized alatt a szolgáltatás minősége és elérhetősége jelentősen javult. Olyan hálózatok váltak kiépíthetővé, amelyek letöltési sebességével HD²⁵ (nagyfelbontású) anyagokat streamelhetünk²⁶ valós időben anélkül, hogy azokat a saját gépünkre le kellene tölteni. Ez egy igen markáns előrelépés a '90-es évek betárcsázós-modemes internetéhez vagy az ISDN²⁷ kapcsolatokhoz képest.

Az internetkutatások adatai alapján kimutathatóvá válik, hogy a társadalom mely rétegei használják az IKT eszközeit, mire használják azokat, illetve mennyi időt töltenek el azok használatával. A kutatás azt célozza meg, hogy megvizsgálja a minőséget, közelebbről pedig azt, hogy a felhasználó maga milyen minőségben van jelen az online világban: ennek elemzéséhez ketté kell választani a mintát korcsoportok (még inkább generációk) szerint, hogy a felhasználók rétegei is láthatóvá váljanak. A minta elkülönítésére a specifikus felhasználói adatok csoportosítása végett van tehát szükség: az X vagy Y generáció vagy korábbi generációk tagjai teljesen más viszonyban vannak az elektronikus kommunikációval, mint a Z generáció tagjai. Előbbiek szocializációjából teljes mértékben hiányzott a hozzáférés, míg az utóbbi már úgy született, hogy a média, a szociális média mindennapjainak szerves részét képezi: e-mail, online játék, filmek és videók megtekintése, megosztás, közösségi hálózatok és mobil platformok ismerete és használata jellemzi őket, ám fontos és lényeges is kiemelni, hogy a felhasználás mennyisége nem feltétlenül tükrözi annak minőségét, hiszen az ismeretek mellett szükséges a tudatosság is. Annak megfelelő elsajátítása nélkül igen sok kárt okozhatnak nekik vagy ők maguknak: sok példa található arra, hogyan élnek vissza valakinek az online identitásával, adataival, szellemi tulajdonával. Ezek sok

²⁵ Szabványos HD felbontásnak az 1208x720 és 1920x1080 tekinthető.

²⁶ A fogalomról bővebben lásd: <http://netpedia.hu/streameles> (2014.01.27. 14:30).

²⁷ Sebessége 64 vagy 128 kbit/s a csatornák számától függően.

esetben kikerülhetők volnának, amennyiben a mennyiség egyenes arányban párosulna a minőséggel.

A munka során érintett témák mind szervesen kapcsolódnak egymáshoz, azokhoz pedig további részterületek kapcsolhatók, attól függően, mire is vagyunk kíváncsiak. A kutatás végcélja, hogy egy újfajta társadalmi berendezkedés új szegénység-fogalmát definiálja: az információs társadalom leszakadtjait, a mélyszegénységben élőket.

Látszik tehát, hogy a fent felsorolt témakörök mind a társadalomtudomány, mind pedig a pedagógia tudománykörének vizsgálandó területeit képezik, attól függően, hogy a szakirodalmi áttekintésre épülő, a megvalósítás fázisába lépett kutatás során gyűjtött adatokat mely elemzési szempontoknak vetjük alá. Ugyan jelen tanulmány csak érintőlegesen foglalkozik egyes kérdésekkel, de az összegyűjtött adatok elemzését követően láthatóvá válnak azok a részterületek, amelyek kiemelt figyelmet érdemelnek.

A téma társadalmi hasznossága is mérhetővé válhat, hiszen egy objektívan összeállított pedagógiai kritériumrendszer segítségével – akár tantervbe integrálható – megoldások is kidolgozhatóvá válnak: nem mehetünk el a tény mellett, hogy az alfa generáció²⁸ tagjai néhány éven belül iskolás korbá lépnek, és az ő életüket még immanensebben áthatja az a digitális korszellem, ami a Z generáció számára is már teljesen természetes módon, az élethez szervesen kapcsolódóan jelen volt (van). Az új generáció tehát még közelebb kerül a kibertérhez, ugyanakkor ez jelentheti a digitális kirekesztődés következő lépcsőfokát is: a születésüktől kezdődő digitális kirekesztettek megjelenését.

Az eddigi adatok, eredmények és tapasztalatok talán elégséges mutatói egy lehetséges iránynak, amely irány viszont a biztos megoldás életre hívását sürgeti, hogy valahol gátat szabhassunk a digitális szakadék mélyülésének.

Irodalom

BERNÁT – FÁBIÁN 2008 = Bernát Anikó – Fábián Zoltán: Digitális írástudás, társadalmi szegmentáltság. In: Kolosi Tamás – Tóth István György (szerk.), *Társadalmi riport 2008*. Budapest 2008, 66–88.

BOURDIEU 1980 = Bourdieu, Pierre: Le capital social. *Actes de la Recherche en Sciences Sociales* 31 (1980) 2–3.

FERGE 1985 = Ferge Zsuzsa: A szegénység társadalmi megítélése Magyarországon, történelmi nézőpontból. *Valóság* 28 (1985) 30–42.

HOFSTEDE – HOFSTEDE 2005 = Hofstede, Geert – Hofstede, Gert Jan: *Kultúrák és szervezetek: Az elme szoftvere*. Pécs 2008.

²⁸ A szakirodalom 2010-et, illetve 2012-t egyaránt megjelöl a generáció kezdőévének.

- KISS 2007 = Kiss Mónika: A digitális esélyegyenlőség helyzete Magyarországon. A digitális egyenlőtlenségek leküzdésére irányuló állami programok (2003-2005). *Információs társadalom – Társadalomtudományi folyóirat* 7. évf. 3. sz. (2007) 83–101.
- MÁTÉ = Biblia, Máté evangéliuma.
- PED. LEX. IV. 1979 = Nagy Sándor (szerk.), *Pedagógiai Lexikon* IV. kötet. Budapest 1979, 185–186.
- TÁRKI 2001 = Bauer Béla – Laki László – Szabó Andrea (szerk.), *Ifjúság 2000 Gyorsjelentés*. Budapest 2001, 32–34.
- TÁRKI 2005 = Bauer Béla – Szabó Andrea (szerk.) *Ifjúság 2004 Gyorsjelentés*. Budapest 2005, 42.
- TÁRKI 2008 = Bauer Béla – Szabó Andrea (szerk.) *Ifjúság 2008 Gyorsjelentés*. Budapest 2009, 83–84.
- TAYLOR 2002 = Taylor, R. L.: Szubkultúrák és ellenkultúrák. In: Várnai Judit Szilvia – Kis Tamás (szerk.), *A szlengkutatás 111 éve*. Debrecen 2002, 361–373.
- TÓTH 2008 = Tóth Zsuzsanna: A társadalmi egyenlőtlenségek a mai magyar társadalomban. Az esélyegyenlőség megteremtésének lehetőségei. In: G. Márkus György (szerk.), *Tudományos Közlemények* 20 (2008) 149–160.

Internetes források

- http://hvg.hu/tudomany/20120522_facebook_13_ev_alatt (2014.01.27. 11:55).
- <http://netpedia.hu/streameles> (2014.01.27. 14:30).
- <http://pcforum.hu/szotar/?term=eszk%F6zf%FCggetlen> (2014.01.27. 11:05).
- <http://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/idoszaki/letmin/letmin11.pdf>
(2014.01.27. 11:25).
- http://www.millwardbrown.com/Libraries/MB_Articles_Downloads/12_Digital_Predictions_for_2012_Millward-Brown.sflb.ashx (2014.01.27. 10:27).
- http://www.oktatas.hu/koznevelés/meresek/kompetenciameres/alt_leiras
(2014.01.27. 12:40).
- <https://www.facebook.com/help/210644045634222> (2014.01.27. 11:55).

Additions to the subculture of poverty - the fundamentals of a study based on pedagogical and sociological viewpoints

MIKLÓS JÓZSEF GYÖRFFY

The research looks into the differences between the access to information in various social layers, known as the digital line of fracture. It studies the social standing of users and non-users and the phenomena of non-users turning into users (or in some cases of forced into being users). It also takes into account the purpose of use (entertainment or personal advancement), the differences in equipment and digital literacy. The listed topics and categories connect relevant phenomena which are all related to internet use, internet-penetration and the complicated system of digital society. The aim is to study segments, which – based on the principals of sociology – give a quite complex image about the information-access of the different social layers.

The relevance of the topic is related to the spreading of the internet. This invention seems to be common, however not every social stratum has the same level of access to it, thus resulting a huge gap of use, between the strata – which, can be demonstrated with the help of studying fields associated with it.

In this fast-paced world where in the last 15 years the labor-market, education and basically access to information got within the reach of our fingertips called forth this information or access gap, which will only aggravate the inequality between the social strata.